

ÜHTEKUULUVUSFOND

1994. aastal loodud Ühtekuuluvusfondist rahastatakse keskkonna- ja üleeuroopalise võrgu projekte liikmesriikides, mille kogurahvatulu elaniku kohta on alla 90% ELi keskmisest.

ÕIGUSLIK ALUS

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 177 (eriti selle teine lõik).

EESMÄRGID

Ühtekuuluvusfond loodi eesmärgiga tugevdada Euroopa Liidu majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, et edendada kestlikku arengut. Programmitöö perioodil 2014–2020 toetatakse fondist

- keskkonnainvesteeringuid, sealhulgas kestliku arengu ja energeetikaga seotud valdkondadesse, millel on keskkonnale positiivne mõju;
- üleeuroopalisi võrke transporditaristu valdkonnas;
- tehnilist abi.

Seoses projektidega, mis täidavad ELi keskkonnakaitse eesmärke, võib Ühtekuuluvusfondist anda abi ka säästva arenguga seotud valdkondadele, nagu energiatõhusus ja taastuvad energiaallikad, ning transpordisektoris üleeuroopalistest võrkudest väljapoole jäävatele transpordiprojektidele, mis hõlmavad raudtee-, sisevee- ja meretransporti, ühendvedude süsteeme ja nende koostalitlusvõimet, maantee-, mere- ja õhuliikluse korraldust, puhast linnatransporti ja ühistransporti.

Alates 2014. aastast toetatakse Ühtekuuluvusfondist 11,3 miljardi euroga uue Euroopa ühendamise rahastu raames Euroopa lisaväärtusega transporditaristu projekte^[1].

ABIKÕLBLIKUD RIIGID

Ühtekuuluvusfond on reserveeritud liikmesriikidele, mille kogurahvatulu ühe elaniku kohta on alla 90% ELi keskmisest. Programmitöö perioodil 2014–2020 rahastatakse Ühtekuuluvusfondist 15 liikmesriiki. Need on Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Kreeka, Küpros, Leedu, Läti, Malta, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik ja Ungari.

[1]Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu, muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010.

EELARVE JA FINANTSEESKIRJAD

EL eraldab programmitöö perioodil 2014–2020 Ühtekuuluvusfondile ligikaudu 63,4 miljardit eurot (selle hulka ei arvata ülekandeid Euroopa ühendamise rahastusse) ning Ühtekuuluvusfondist projektile antava rahastamise tase võib ulatuda kuni 85%ni projekti kuludest.

Ühtekuuluvusfondi eraldised liikmesriigi kohta ajavahemikul 2014–2020 on järgmised:

Liikmesriik	Eelarve (miljonit eurot)
Bulgaaria	2278,3
Tšehhi	6258,9
Eesti	1073,3
Kreeka	3240,5
Horvaatia	2559,5
Küpros	288,9*
Läti	1349,4
Leedu	2048,9
Ungari	6025,4
Malta	217,7
Poola	23 207,9
Portugal	2861,7
Rumeenia	6934,9
Sloveenia	895,3
Slovakkia	4168,2
Kokku	63 390

* Sealhulgas 19,4 miljoni eurone täiendav summa, mis eraldati Küprosele pärast riigi abikõlblikkuse läbivaatamist ajavahemikuks 2017–2020.

Allikas: Euroopa Komisjon, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide avatud andmete portaal, aprill 2017.

ETTEPANEK ELI 2020. AASTA JÄRGSE ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA KOHTA

Mais 2018 avaldas Euroopa Komisjon oma ettepanekud ELi ühtekuuluvuspoliitika reguleerimiseks pärast 2020. aastat. Ettepanekud hõlmavad Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) määrust ja Ühtekuuluvusfondi määrust. Ühtekuuluvusfond jätkab projektide toetamist majanduskasvu ja töökohtadesse investeerimise eesmärgi raames.

Ettepanekus säilitatakse temaatiline suunitlus. Ühtekuuluvusfondist toetatakse kahte konkreetset eesmärki: keskkonnanahoidlikum, vähese CO₂-heitega ja ringmajandus (poliitikaeesmärk nr 2) ning paremini ühendatud Euroopa (poliitikaeesmärk nr 3). Komisjon esitas loetelu meetmetest, mida ERFist ja Ühtekuuluvusfondist ei toetata,

sealhulgas otsetoetused suuretevõtetele, lennujaamade taristule (välja arvatud äärepoolseimates piirkondades) ja mõnele jäätmekäitlusega seotud meetmetele (nt prügilad).

Programmitöö perioodiks 2021–2027 on kavas Ühtekuuluvusfondile eraldada 41,3 miljardit eurot, millest toetus Euroopa ühendamise rahastule oleks 10 miljardit eurot. Ühtekuuluvusfondist rahastatakse pärast 2020. aastat projekte samades 15 liikmesriigis nagu programmitöö perioodil 2014–2020.

Komisjoni ettepaneku suhtes kohaldatakse seadusandlikku tavamenetlust, kus Euroopa Parlamendil on nõukoguga võrdsed õigused. See tähendab, et enne 2020. aasta lõppu peavad need kaks institutsiooni jõudma kokkuleppele Ühtekuuluvusfondi tulevaste eeskirjade osas. Märtsis 2019 lõpetas parlament oma esimese lugemise.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Ühtekuuluvusfondi määrus aastateks 2014–2020 võeti vastu seadusandliku tavamenetluse raames, mille puhul on parlamendil täielik õigus esitada muudatuseettepanekuid. See võimaldas parlamendil muuta kavandatavad eeskirjad paindlikumaks ja liikmesriikide vajadustele sobivamaks. Parlamendil õnnestus ka laiendada Ühtekuuluvusfondist tehtavate investeeringute ulatust ja lisada investeeringud energiatöhususse ja taastuvenergia kasutusse, eelkõige eluasemesektoris.

Parlament toetas ideed võtta Ühtekuuluvusfondi puhul kasutusele ühised näitajad, mis hõlbustavad selle kasutamise hindamist. Parlament nõudis edukalt, et erinevalt komisjoni ettepanekust peaks määrus hõlmama võimalust nimetatud näitajate loetelu muutmiseks delegeeritud õigusaktidega, kui kohandamine on vajalik, et tagada rakendamise edusammude tulemuslik hindamine.

Pärast mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) läbivaatamist, millega kaasnes seadusandlike ettepanekute pakett, ei ole Ühtekuuluvusfondis olulisi muudatusi tehtud.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
04/2019

